Vasile IASINSCHI

Gânduri la treizeci de ani dela
moartea Cápitanului.

(Madrid-Aravaca)

29 - 30 Noembrie 1968.

10 pag.

.....

Inv. I-1970
Nr. 7152

GANDURI
la
TREIZECI DE ANI
DELA MOARTEA CAPITANULUI

Nu mă socot în măsură să prevăd sau să disting locul ce istoria de mâine îi va atribui lui Corneliu Zelea Codreanu, Căpitanului.

Va fi să rămână în Panteonul eroilor sau în Templul martirilor pentru Creștinătate?

Cu acest prilej, la această tristă aniversare pentru felul mișelesc al morții sale, cred de datoria mea să spun câteva cuvinte, prin cari să-mi exprim părerea și să-mi mărturisesc o credință pentru acei din generațiile de mâine, cari își vor pune întrebări, oprindu-se în fața personalității lui Corneliu Zelea Codreanu. Semn mare este, că până acum îl preamăresc și-l cântă poeții, îl interpretează oamenii de litere și-l amintesc fără întrerupere credincioșii săi.

Turma de dușmani, care l-a temut și s'a zbătut s'ăștearnă vălul uitării peste el și peste ai lui, mai dă câte o lovitură piezișă cu scop să întrețină focul urii, ce-a avut-o permanent pentru Neamul Românesc. Dar toată frământarea acestor pigmei rămâne zădarnică; căci toți cari au căzut, au murit pentru un crez ce este departe de a fi politică; iar originalitatea gândului și superioritatea caracterului la Căpitan nu pot fi zăvorîte. Nimic n'a scăzut din splendoarea măririi lui după moartea pe care dușmanii i-au pregătit-o prin ani dearândul; ci putem afirma, în acest ceas de dureroasă amintire, că nimbul personalității sale se proiectează în etern.

Căpitanul presimțea că undeva i s'a fost pronunțat sentința de moarte sau că urmează să i se pronunțe; și în cerc restrâns mărturisise că la vremea când prigonitorii îl vor omorî nici măcar o cruce nu-i vor pune la căpătâi.

Si-a fost, ca această presimțire prevestită să se întâmple aevea. Măsura face parte din ansamblul judecății la moarte, susținută de sfatul lojelor, impunând chiar felul cum trebuia să sfârșească, adică tocmai contrar de cum ar fi dorit el să moară.

Pentru ilustrarea furiei și bestialității masone în procedeul folosit contra Căpitanului, cu condamnarea la moarte, reproducem strofa din poezia "Decebal către popor"de Gheorghe Coșbuc, ce i-a servit lui de principiu, orientare și motto pe coperta revistei "Pământ strămoșesc" alături de rugăciunea către Arhanghelul Mihail:

"Din zei de-am fi scoborîtori,
C'o moarte tot suntem datori,
Tot una e dac'ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câne'nlănțuit" !

Ori, trupul lui Corneliu Zelea Codreanu și trupurile celorlalți treisprezece credincioși ai lui, fiecare legat cu mâinele la spate și fixat de băncile camionului care îi transporta dela închisoarea Râmnicu Sărat cu destinație, pentru ei necunoscută, au fost secate

de viaţă, noaptea, în drum şi'n plină viteză; cei patrusprezece călăi din spate aruncându-le streangurile peste capul lor, i-au zugrumat la semnalul convenit şi dat de ofiţerul jandarm. Asasinat oficial. Convoiul, virtualmente mortuar chiar din ograda închisorii, a ajuns la Jilava în zorii zilei după noaptea-neagră de 29 spre 30 Noembrie 1938. Cei morţi au mai fost ciuruiţi de gloanţe şi apoi aruncaţi într'o groapă comună pregătită din vreme, în dispreţul celei mai elementare rânduieli creştine. Peste cadavrele batjocorite şi diformate, stropite din belşug cu acid sulfuric şi acoperite cu bulgări de var, s'a aruncat pământ şi s'a aşezat o placă de beton armat, ca să fie morţii veşnicie şi uitare....

După această oribilă fără de lege ce-a fost ordonată, - acceptată şi executată de organele statului împotriva legilor publice, s'au întins brazde şi tăcere, pentru ca să crească iarbă şi flori de câmp ce-qveau să alterneze cu albul zăpezii de iarnă. Incolo nimic, în veacul veacului....

"Si astfel ca o împlinire a suferinţelor de peste zece ani ni se pregăteşte, fără a fi cu nimic vinovaţi, cununa morţii",termină Căpitanul cartea sa "Pentru Legionari" la finea anului 1935, prevestind cu trei ani înainte ceea ce avea să se întâmple.

Dumnezeu însă nu ascunde păcatele, nici crima, nici nelegiuirea. Viaţa de erou şi moartea de martir au apărut la suprafaţă şi s'au întâlnit pe marginea gropii, - aceleia tăinuită de oamenii întunerecului, ca să nu se despartă niciodată; deoarece la infinit se va găsi cineva care "să se roage lui Dumnezeu, să se gândească la Căpitan,la Moţa, Marin, Sterie Ciumetti şi la sufletele tuturor celor căzuţi pentru Legiune sau morţi în credinţă legionară, să creadă în Invierea României legionare şi în sfărmarea zidului de ură şi de mişelie, care o înconjoară", repetând din timp în timp, din om în om şi din distanţă în distanţă: "Trăiască Legiunea şi Căpitanul".

Cu mintea ţintă la cei treizeci de ani în urmă dela moartea Căpitanului şi dela cei 49 de ani dela 1919, când în calitate de student a cerut înscrierea sa în "Garda Conştiinţei naţionale" a muncitorului Constantin Pancu, - vom putea desluşi fapte şi întâmplări, gânduri şi planuri cari ies din cadrul comun al unei acţiuni politice; în special, dela întemeierea Legiunii Arhanghelul Mihail, - 24 Iunie 1927 - de când s'a pus temei pe om şi nu pe program, pe învăţătură şi nu pe agitaţie, pe perfecţiune şi nu pe voia sorţii.

Căpitanul se ridică pe-o platformă mai înaltă şi urcă cu el întreaga comoară de valori etice, adunate în acei opt ani dela şedinţele din pădurea Dobrina, care aveau ca scop organizarea unei rezistenţe pentru eventualitatea c'ar năvăli în Ţară comuniştii de peste Nistru şi "menţinerea unui spirit de neaplicare faţă de duşman ".

De pe această poziţie sub oblăduirea Arhanghelui Mihail, el constată că Poporul român în acea vreme n'ávea nevoie atâta de un "mare om politic, cât de-un mare educator, care să biruiască puterile răului şi să zdrobească tagma celor răi. Pentru aceasta el însă va trebui să biruiască mai întâi răul din el şi din ai lui".

Acesta este punctul de plecare al Scolii Căpitanului, al învăţăturii lui pentru noi toţi câţi l-am urmat şi, în mod indirect , pentru lumea ce-a rămas atinsă de duhul cuvântului său. Intreaga evoluţie a acestei şcoli şi a întemeietorului ei, care rămâne şi învăţătorul nostru, este la îndemâna oricui.

După umila mea părere, locul Căpitanului se află între marii preoți ai omenirii, așa cum noi Românii n'am avut unul până la el. Asta îmi spune inima, mă sfătuiește mintea și mă întăresc toate amintirile despre acest om mai mult decât întreg.

Fără îndoială, trăim sentimentul de mândrie că din sânul neamului nostru au răsărit cresc și vor apărea ca din cea mai mândră grădină a pământului mari slujitori ai Bisericii și Domnitori înțelepți, căpitani de oaste și răsvrătitori contra nedreptăților, strategi și oameni de stat, titani în științe și litere, poeți, romancieri, istorici, diplomați și ziariști, etc; la lumina lor ne întărim sufletul și cu ei călătorim până la capăt. Căpitanul însă este o zămislire unică,un filon din eternitatea gliei românești, deosebit între oamenii aleși ai Națiunii Române; este un trimis al cerului la o răspântie grea a omenirii întregi, este un înțelept în cele văzute și nevăzute, o ființă dotată cu o sensibilitate eterică, pătruns de sentimentul unei datorii morale în genul superlativ al cuvântului, încărcat cu greutatea adevărului și justiției, gata să le apere cu orice preț și să le recunoască și dușmanului când ar fi să le aibă; Căpitanul este o "sabie întinsă între două lumi".

Personalitatea lui, repet, un fenomen neîntâlnit în istoria noastră, este caracteristică prin aceea că lumea românească l-a intuit dela început chiar dacă nu s'a apropiat îndată de el; lui i-au mulțumit toți câți au luat parte la deschiderea cursurilor universitare din Iași cu rugăciunea preoților în toamna anului 1920,- acei din cadrul Universității ca și marele număr de oaspeți din oraș. De atunci a rămas personalitatea spre care s'a îndreptat sentimentul de dragoste ai unora și ura altora.

De la un timp, poporul a pornit să-l caute, pentrucă a zărit flacăra credinței lui; i-a înțeles misiunea și rostul său pe pământ. Faptul că mulțimea năvălea spre dânsul nu l-a surprins nici nu l-a mândrit; dar nu odată a dispus o cât mai severă selecționare a credincioșilor sau chiar închiderea porților pentru alții gata să ceară intrarea în cetate. Această curgere și frământare de masă în curs de ani ne-a diformat în parte și nouă, multor legionari cu răspundere, perspectiva zilei de mâine; ne-a cuprins îngâmfarea și mândria în a concepe acțiuni nesăbuite în momente grele sau în timp de prigoană necruțătoare. Profesorul Ion Copuzeanu, unul dintre consilierii înțelepți ai Căpitanului, mi-a mărturisit că actele și atitudinea unora dintre noi au contribuit în bună parte la îndreptățirea formală a mortii lui, ordonată de sanhedrinul lojelor masonice cu mult înainte.

Prin moartea lui Corneliu Zelea Codreanu Neamul Românesc a pierdut acum treizeci de ani pe cel mai ales fiu al său între cei chemați; și asta s'a întâmplat în cel mai critic moment al istoriei sale ; a pierdut, după convingerea mea, pe marele preot în sens de instrument al spiritualității românești și de purtător al destinului său, asemănător preoților Zamolxe și Deceneu, dătători de legi și reatauratori de ordine morală în calitate de sfătuitori ai regilor daci. Influența lor în planul spiritual și moral a continuat mult timp chiar după cucerirea Daciei de către Romani.

Ca un exemplu de gloria, de numele și de influența acestor preoți daci, îndrumători ai sufletului și vieții poporului, - filosoful Platon, impresionat de primatul spiritualului asupra materiei, îl citează pe Zamolxe, amintind următoarele din comunicările făcute de acesta

discipolilor săi: "precum nu se poate încerca un tratament al ochilor fără a ține socoteală de cap; nici trecând la un tratament al acestuia fără a te desinteresa de corp; tot așa tratamentul corpului nu se poate concepe, fără a-ți fixa atenția la suflet".

Identitate de persoane și de împrejurări nu este, dar identitate de concepție, de gânduri, de trăire și propovăduire a unui crez, da ! Ca și un Zamolxe și un Deceneu de pe vremuri, Corneliu Zelea Codreanu a fost stăpânit de aceleași gânduri, de acelaș ideal,de aceași voință, de aceeași iubire pentru neamul său. El a cuprins în raza privirilor sale și neamurile creștine și pacea între ele în spiritul Mântuitorului nostru Isus Cristos, - pace atât de cumplit răvășită și acum de către oamenii comunismului, fie el internațional sau național.

Despre Zamolxe se știe c'a fost considerat ca un fel de zeu pământean înveșmântat în albul spiritualității și purtător de ideie - forță. Alexandru Busuioceanu spune c'a fost un mare dătător de legi, iar domnul Mircea Eliade îi atribuie calități excepționale în domeniul transcendenței.

Deceneu a trăit pe vremea regelui Boerebista, când Dacia ajunsese să aibă suprafața cea mai întinsă; el era ținut în mare cinste de rege, de curteni și de popor. Corneliu Zelea Codreanu însă a avut nefericirea să trăiască în timpul regelui Carol al II-lea și a metresei sale Elena Wolf, dar să se și înalțe împotriva acestora trecând din prigoana în prigoane pană la sentința de moarte, până la suferința închisorii, pân'n noaptea muceniciei, până la mormântul pregătit. A venit însă și ceasul deshumării, când Căpitanului i s'a oficiat o slujbă de înmormântare creștinească, la 30 Noembrie 1940 și-a fost așezat la Casa Verde între Moța și Marin. După odihnă de câțiva ani, regimul actual a făcut să dispară trupurile lor, tustrele, dela locul de veci. Intr'o bună noapte, tot noaptea, ele au fost luate fără ceremonia macabră de odinioară, dar nu mai puțin drăcească, încărcate într'un camion, tot de stat, și aruncate Dumnezeu știe unde de către cioclii comuniști ai sănătății spritualle a Poporului român, la ordinele miliției guvernamentale precum guvernamentală a fost pe vremuri și jandarmeria cu fărădelègile ei. Despre fundamentul ce l-a pus Căpitanul Legiunei Arhanghelul Mihail, - denumită cu timpul în mod curent Mișcare Legionară pentru valurile de oameni ce se porniseră spre el, a spus pe când era în viață și o spune și astăzi de unde se află, că chiar de-ar vrea să-l distrugă nu se mai poate.

Căpitanul s'a ocupat și de politică, pentrucă în câmpul acesta a oblicit rana viermuitoare pe trupul neamului. Dar, dacă ar fi rămas în viață, nu se știe ce atitudine ar fi păstrat în raport cu evenimentele ca să fie până la sfârșit precum și fusese până la moarte educatorul, preotul în sens de slujitor excepțional la altarul Neamului, învățătorul de care a avut mai multă nevoie în acea vreme poporul român, ajuns pe cale nefirească la starea de mizerie materială și spirituală de azi.

Predilecția lui pentru munte, pentru izolare și meditare în tainica și măreața natură, pe înălțimi care se îmbină cu infinitul din cosmos este organică; la începutul verii anului 1934 l-am surprins fără voie când s'a fost ridicat din adâncul unei contemplări pe muntele Rarău; mulțumirea ce mi-a mărturisit-o în acea împrejurare a fost ecoul unor prețioase acorduri ale omului cu divinitatea.

Ceea ce face, ca să fie Corneliu Zelea Codreanu un om desăvârșit,

și, prin duhul său, un erou în sensul lui Thomas Carlyle, este puterea sa de credință și onestitatea atitudinii sale în raporturile intime cu Dumnezeu și în relațiile văzute cu lumea, cu toată lumea.

Căpitanul n'a fost un om orgolios, nici unul ambițios; n'a privit pe nimeni de sus, n'a jignit nici pe un adversar, chiar când a trebuit să se pronunțe și rău despre dânsul; nu și-a strigat la răspântie de drum părerea, planul, programul, ce nu și l-a formulat politicește niciodată. N'a alegat după nimeni, cum obișnuiesc oamenii politici; instrucțiunile sale din acest punct de vedere date legionarilor săi sunt notorii; a vorbit rar, dar vorba lui a rămas fulger încremenit. Ceea ce este de-o însemnătate capitală în legătură cu lumea dinafară, aceasta l-a recunoscut. Bătrâni și tineri, femei și copii, cari-l întâlneau și cu cari intra în vorbă, îl ascultau cu un fel de tainică și involuntară supunere; părea că dintr'o dată își măsurau distanța în fața acestui om, a cărui chip revărsa lumina bunătății; Pe drum, în mersul lui încotrova, trecătorii îl fixau dela distanță și în apropiere se dădeau la oparte în mod instinctiv, apoi întorceau și capul rămânând țintuiți cu privirea după el.

Din acest moment de misterioasă confruntare sufletească s'a deșteptat în această omenire o speranță nouă, s'a ivit o stare de spirit, s'a aprins candela credinței, care ca o ploaie binefăcătoare la seceta ce bântuia țara s'a întins până la margine de hotare și dincolo de ele.

Căpitanul spune că n'a creat el Legiunea, ci ea este rezultatul unei colaborări; desigur, dar ceva similar n'a ieșit dintr'o colaborare a altei personalități cu marele public. Aici stă deci misterul influenței Căpitanului asupra omului în general bun sau rău, țăran sau muncitor, învățat sau nu, ca să creeze o școală, pe care nici el singur n'ar mai fi putut-o desființa sau reduce la zero, dacă prin absurd ar fi încercat să-și dărâme opera, după propria lui mărturisire.

Această complexă figură de român care pe drumul luptei sale împotriva răului nu uită "seninătatea strămoșilor traci, cu cari primesc botezul morții", - ne-a dat totul: povețe și îndemnuri, dogme și principii, organizație și sistem de gândire, spirit de jertfă, suferință, viață. Cine a dovedit mai multă lepădare de sine, o mai aleasă cinste sufletească, o mai curată dezinteresare, o mai luminoasă sinceritate ? Nu formează toate acestea - și câte altele împreună - fermăcătoarea flacără a caracterului său de erou în senzul istoric al cuvântului, ascetismul unui preot, identificarea lui cu legea divină, cu legile țării, cu nevoia mulțimii însetată de dreptate?

Căpitanul purtând această ghirlandă de har ceresc nu și-a ieșit din fire nici în cele mai grele momente; a știut să se domine, să păstreze calea de mijloc - tradiția și legea - , să biruie orice ar fi putut părea banal în atitudinea și vorba sa, nu din calcul, ceea ce-ar fi fost prefăcătorie și ipocrizie, ci din probitate sufletească, din credința misterioasă ce se reflecta în făptura-i exterioară, oglinda fidelă a stării sale interioare.

Un caz dintr'o mie. Apariția Căpitanului la Consiliul de război în preziua începerii procesului din Aprilie 1934 după vânătoarea pe urma lui în toată țara și pe toate coclaurile, a produs o consternare neobișnuită cu liniștea și încrederea lui, ce a depășit judecățile și opiniile la ora respectivă.

Persoanele care au jucat un rol de căpetenie în timpul pregătirii acelui proces și care erau zilnic în legătură cu Căpitanul merită să

nu fie niciodată uitate: colonelul Stefan Zăvoianu, invalid din războiul nostru de unitate națională și Gheorghe Furdui, care la examenul de capacitate fusese proclamat primul pe țară. Amândoi au fost asasinați, primul în timpul domniei mareșalului Ion Antonescu iar al doilea în noaptea de 21 - 22 septembrie 1939 sub dictatura regală.

Corneliu Zelea Codreanu luându-și răspunderea acestui proces, a ușurat în cea mai mare măsură sarcina completului de judecată, a generalilor Ignat, Dona, Comănescu, Filip, Costandache și Petrovicescu, acesta din urmă în calitate de procuror special; dar nu-i mai puțin adevărat că o mare îngrijorare cuprinsese inimile legionarilor și a simpatizanților din cuprinsul țării.

Căpitanul, din moment ce s'a găsit prezent din incinta acuzaților, a preluat și conducerea procesului în numele acestora, fiind ajutat de-o echipă de avocați străluciți din capitală, dela Cluj, Iași și din alte orașe, între cari citez pe Didi Micescu, Iunian, Solomonescu, Goga Eugen, Lizeta Gheorghiu, Vasiliu, Cluj, Budișteanu, Nelu Ionescu și alții.

Felul corect cum au evoluat audierile, desbaterile, apărarea, toate după programul autorității de judecată și mereu supraveghiate de Căpitan, a contribuit pe încetul la o schimbare de convingere în inima și'n mintea judecătorilor, ce n'a putut fi clintită prin nici o știre din câte erau puse în circulație că regele dorește condamnarea.

Insuși generalul Petrovicescu, în calitate de procuror, luând cuvântul și făcând deosebire între grupul cel mare și Nicadori cari aveau dosarul lor, în mână cu cărticica șefului de cuib, afirmă la început de rechizitoriu, că scoborându-se în fundul conștiinței sale, chiar, dacă ar fi să stea pe-o muchie de cuțit, n'ar putea să spună decât adevărul, și acesta pledează pentru nevinovăția acestor acuzați" îndreptându-se spre băncile în care se aflau Corneliu Zelea Codreanu, Generalul Gheorghe Cantacuzino, Profesorul Ion Zelea Codreanu, Ion I. Moța, Gheorghe Clime, Ionel Banea, Ilie Gârneață, Mile Lefter, Nicolae Totu, Hristache Solomon și ceilalți cari eram în număr de 42, - "pentrucă iubirea lor de Neam și Tară - continuă generalul procuror - stă garanție în această broșură, ce-aș dori s'o citească toți Românii.

Calmul, modestia, bunul simț și respectul față de autoritatea judecătorească observate de Căpitan și de toți inculpații au rămas lumină pentru conștiința magistraților. Depunerea favorabilă a zecilor de martori, între cari personalități politice și oameni de știință de mare prestigiu din elita Neamului, n'a fost turburată decât de-o afirmație incorectă a lui Armand Călinescu, ce-a fost rectificată imediat cu aprobarea președintelui, de către Căpitan.

Până în cele din urmă s'a ajuns la o atmosferă de căldură și de încredere ce n'a fost desmințită de sentința magistraților militari, prin cari Mișcarea Legionară a fost nu numai achitată de acuzații nedrepte ci și întărită în drumu-i cu suferință și cu martiriu spre gloria și mărirea Neamului.

Cu prilejul acestui proces, calitățile excepționale ale Căpitanului lui au strălucit și au impus.

Forțele binelui continuau să se desăvârșească în om pe fiecare zi tot mai mult, începând cu Frățiile de Cruce a copiilor de școală, cărora li se spunea: "toată pregătirea voastră se bazează pe iubire. Iubiți Biserica lui Hristos, iubiți-vă Neamul, iubiți Familia și pe părinții voștri, iubiți Scoala și pe profesorii voștri. Din toată a-

această iubire trebuie să vă faceți un cult. Ce este mai sublim decât întruchiparea cultului Patriei tale și a părinților tăi cu acel al Bisericii lui Hristos și al Scolii ? (Frăția de Cruce, Gheorghe Gh. Istrati, pag. 24-25).

Găsesc că nu este fără rost, dacă relev aici măcar trei cazuri din acel timp de răscruce a omului pe linia de foc a jertfei. Ele caracterizează o stare de simțire a societății noastre de jos în sus și de sus în jos, intrată în perioada de transformare a sufletului omenesc datorită Scolii Căpitanului. Preoții dela sate și orașe ajunseseră să se bucure acum de mai multă cinste între poporeni, știindu-i aceștia cu har în iertarea păcatelor, pentru ca să se apropie de noi cu mai multă libertate și cu sufletul mai curat .

Un țăran din comuna Marginea, județul Rădăuți, voinic și frumos la chip, vine într'o zi la mine , mă ia deoparte și-mi mărturisește c'ar vrea să fie primit în oastea cea nouă. Nimic neobișnuit; este o chestie de resortul șefului de cuib și a șefului comunal. Dar pe încet după o întrerupere obositoare, cu glas scăzut și cu vorbă rară spune că are un păcat. In tinerețe, încă pe vremea stăpânirii austriace, la o harță cu unul de seama lui, degenerată în bătaie, a făcut moarte de om. A fost judecat și condamnat; și-a ispășit pedeapsa; a făcut și războiul; azi e însurat și are copii. Mustrările de cuget l-au urmărit vreme îndelungată, dar în apropierea lui Dumnezeu și în contact cu Biserica și-a luat locul între oameni. Acum stă în fața acestui dor, care l-a împins să vină la mine.

Am stat de vorbă cu el mai mult de-o oră.Era deștept și-mi plăcea să-i urmăresc mersul gândurilor sale. I-am pus multe întrebări, despre războiul ce l-am făcut el într'o parte eu în alta, despre familie, de legăturile lui în sat, despre ce l-a îndemnat să se apropie de Legiunea Căpitanului și cu cine a stat de vorbă în această privință. Imi părea că mă transformasem într'un fel de judecător de instrucție, ce poate nu era oportun în asemenea împrejurare; M'am ferit să nu ating însă nici o susceptibilitate a omului, care-și avea mândria lui. Țăranul acesta nu urmărea nici o situație în viitor; era un gospodar bine situat, muncitor și cumpătat. Dorința lui era să fie cu ceva de ajutor neamului, care și-a fost întregit hotarele prin jertfe ce nu pot fi prețuite, dar erau roase de "lăcomia domnilor" și apoi, spunea el, "între legionari e multă dragoste și credință în Dumnezeu". Atitudinea acestui om m'a impresionat prin multa lui înțelepciune în timp cât am stat cu el de vorbă. In cele din urmă, i-am spus să vie cu șeful satului din nou la mine.

Altă întâmplare: un profesor universitar a ajuns până la mine ca să-și exprime dorința de-a face parte dintr'o unitate a Mișcării Legionare; vrea să-și facă școala, vrea să se pocăiască, vrea să fie activ în slujba neamului; și înainte de orice vrea să-și mărturisească o scădere lui personală. E însurat, are familie ; a trăit însă pe alături și cu altă femeie . Auzindu-i această mărturisire, m'am rușinat în sinea mea pentru umilința și sinceritatea cu care un om de știință îmi stă în față. Am rămas destul de încurcat . N'am intrat direct în subiect; n'am răspuns la problema ce mi-a pus. Am luat vorba despre alte întâmplări cu care ne confruntăm; despre dușmăniile dinăuntru și dinafară ce ne tăiau respirația în urcușul nostru spre "muntele suferinței". Indirect l-am pus în fața multor greutăți și am întins dicuția cu el în lung și'n lat; nu se lăsa impresionat; era în cunoștința cauzei

noastre. După timp și pe încetul, am ajuns și la dorința lui umbrită de necaz. I-am expus o chestie banală, că totul în lume evoluiază după o conștiință individuală sau colectivă, ce de multeori n'o putem nici controla, nici dirija cu voință; sunt porniri care ne depășesc în anumite momente; deci și cazul său personal să și-l rezolve singur în funcție de conștiința care-l îndeamnă să mergem împreună. Strădu-ința noastră este să nu dăm înapoi, odată ce s'a ivit undeva, în pro-funzime, pâlpâirea credinței, care ne obligă la un anumit stil de via-ță, liber fiecăruia dar unitar în iubirea lui Dumnezeu și'n respectul legilor Lui.

Al treilea caz se petrece într'o mare comună din județul Rădăuți, în Straja, cu aproape 7000 de locuitori la acea vreme, cu țărani har-nici, curați, muncitori și petrecăreți. Este satul în care a fost șef Miron Pătrăucean, legionar de factură clasică .

Doi gospodari au ajuns să se încuscrească, înțelegându-se să-și vadă copiii la casa lor. La asemenea prilej de nuntă, pe lângă atâtea formalități datine și obiceiuri frumoase cu sfaturi și bucurie, se mănâncă cât se mănâncă însă mai mult se bea, chiar câteva zile înainte și altele pe urmă. M'am pomenit că sunt poftit și eu la nuntă spu-nându-mi-se cu acel prilej că e nuntă fără băutură; așa au hotărît ei ca legionari, "pentruca să nu-și iasă din măsură și s'arate satu-lui că legionarii chiar la o asemenea zi pot să se stăpânească dela pahar; pot să fie pildă și altora din mijlocul lor în drumul ce și l-au ales pentru o viață nouă". Mâncare a fost din belsug; "paharul dulce" a fost servit cu must de mere; în sunetele a două viori și a unei cobze au petrecut până în zorii zilei, toți nuntașii.

In treacăt, amintesc că în acest sat legionarii au avut un san-tier, ce putea fi considerat și tabără; a constat din captarea unui izvor bogat alături de drumul ce duce spre munte și spre șes, de care s'au putut servi trecătorii, sătenii și vitele lor cu sutele pe zi. La sfințirea acestei opere frumoase au participat mii de țărani în haine de sărbătoare și Generalul Gheorghe Cantacuzino.

Fenomenul din cuprinsul căruia am făcut parte, ca toată lumea noastră, asupra căruia am meditat și-am discutat când timpul ne îngă-duia, constă din acțiune și prigoană, din muncă și dărâmarea rezul-tatului ei, din acte cu respectarea legii și arestări, cu chinuri, suferințe și închisori cu morți, dar și cu lumina învățăturii pen-tru veacuri înainte.

Incepând cu biruința Căpitanului dela Universitatea din Iași până în primăvara anului 1938, când forțele occulte au desființat toa-te partidele și-au introdus dictatura monstruosului cuplu Carol-Lu-peasca, ca să prepare moartea lui Corneliu Zelea Codreanu, s'a înfiri-pat o credință, s'a întemeiat o Scoală, s'au conceput și fixat dog-me și principii, s'a format conștiința cea nouă, s'a cântat și s'a murit, pentru ca "peste morți și morminte să biruie cândva steagurile triumfătoare ale Românilor".

In această aureolă personalitatea Căpitanului va crește tot mai mult și va uimi lumea cu biruința prin moartea lui precum a putut uimi și pe străini prin viața lui. Asta rezultă dintr'un articol pu-blicat într'o revistă germană din timpul războiului trecut, editată în Italia. Din păcate, nu-mi aduc aminte nici de numele revistei nici de numele autorului. După titlul articolului Căpitanul era socotit ca

provenind din Transilvania. Vorbind însă despre lupta și opera sa în cursul anilor până la moarte, cu elogii meritate, ajunge la concluzia că dacă Corneliu Zelea Codreanu ar fi trăit cu 500 de ani în urmă, ar fi fost întemeietorul unei noi religii. Afirmația aceasta făcută de un străin are importanța sa. Cine știe din care unghiu de observație autorul a fost înclinat să creadă acest lucru ? Nu odată și nu de puțini străini a fost judecată Mișcarea Legionară că ar fi cuprinsă de un fel de misticism; asta în necunoștință de cauză sau dintr'o judecată superficială. Căpitanul n'a fost un mistic; el a fost numai inspirat de duhul misterelor Divinității. El se mișca pe linia realităților românești ca nimeni altul între oamenii timpului său; el stabilea norme și legi pentru o durată de secole, după afirmația lui însăși, precum era să și fie; iar dacă n'a fost din cauza prigoanei dușmanilor până la mormânt și dincolo de el, Căpitanul rămâne și mai departe farul luminos pentru generațiile viitoare prin cât a lăsat de scris, prin cât va adăuga tradiția creatoare, prin trăirea și moartea lui. Nu putem știe întrucât concluzia autorului din articolul amintit mai sus ar fi avut pentru trecut o însemnare veridică și nici nu ne putem conduce după presupuneri; ceea ce însă știm și este cunoscut trebuie amintit. Căpitanul s'a exprimat încă din anul 1934, - desigur după multe observații, după o experiență aspră și după o chibzuință matură, că Poporul român are nevoie de-o reîncreștinare . Avea el în subconștient viziunea unui semn providențial? Avea să fie el însuși ziditorul tacit al unei reconstrucții sufletești mai mult decât a fost? Fără îndoială, că da ! Capul Bisericii române din acea vreme a dat dovada unui anumit mod de a gândi, de a se purta, de a se exprima și de a lucra, Ceea ce învedera care este starea de lucruri până'n vârful piramidei. Iarăși un exemplu: Ion Belgea, intelectualul de elită din grupul asasinat la Vaslui în noaptea de 21 spre 22 Septembrie 1939, pe când era încă liber și trăia în București, știind că se pregătește ceva, a cerut o audiență Patriarhului Miron Cristea, ce i-a fost acordată. In cursul acesteia, într'o frumoasă expunere și documentare, și-a exprimat convingerea și teama că oamenii guvernului se pregătesc să-l omoare pe Corneliu Zelea Codreanu care se află închis la Râmnicul Sărat; (n'a afirmat că chiar capul guvernului îi pregătește moartea). In concluzie îl imploră cu tot respectul datorit și cu dureroasă stăruință să intervie pentru salvarea lui. Răspunsul "Inalt Prea Fericitului Patriarh al României" a fost nici că se poate mai lipsit de ținută creștinească și mai gol de sentimentul milei, afirmând despre Căpitan că "este beteag..... că și așa are să moară".

De altfel nu este nici un secret pentru nimeni că o mare parte din conducerea partidelor politice - istorice sau neistorice - ca și mulți intelectuali cu rosturi în conducerea treburilor publice erau masoni și la ordinele lojelor. Acestea urmăresc și azi distrugerea din temelie a întregii structuri religioase și civile stabilită de creștinism, ca să clădească pe alt fundament și după alte legi, ale lor, edificiul cel nou în care nu vor încăpea decât tirani și sclavi; așa afirmă Papa Leon al XIII-lea în enciclica sa "Humanum Genus", mai actuală ca oricând dată în al VII-lea an al funcțiunii sale pontificale la 20 Aprilie 1884. Deci totul concordă cu oameni și cu faptele lor ce îndreptățesc prezența Căpitanului și gândul lui pentru o ne

înoire a sufletului românesc, pentru respectul tradiției, a temeiului istoric și etic și a legilor fundamentale ale statului.

Preocupat de asemenea probleme transcendente, Căpitanul obișnuia să se retragă în anumite împrejurări mai la oparte de lume, pentru contemplare; îi plăcea să gândească profund și în liniște; nimeni n'ar fi îndrăznit să-l stingherească în asemenea momente. O astfel de dorință ce izvora din adâncuri necunoscute nu-l îndepărta dela fondul realităților; înclinarea era foarte naturală la un om ca el, îngândurat permanent. Asemena predispoziție însă nu ajunsese să devină obiceiu, nici contemplarea să se traducă în extaz așa cum sunt încercați unii oameni singuratici când reușesc să fie stăpâniți de procesul misticismului.

Acțiunea interioară a Căpitanului se reducea la o trăire intensă, la o concentrare de energie, la o apropiere cât mai simțită de Dumnezeu; toate pentru a realiza cele gândite și concepute pe linia înălțării neamului și a perfecțiunii omului, câtă îi este dată acestuia s'o ajungă. Din ce ne-a lăsat acest mare educator al Românimei de pretutindeni, - învățătura lui va trezi viață din viață și se va prelungi la infinit.

Această schiță încheiată din câteva gânduri deslușește într'o infimă măsură, că misiunea Căpitanului în lume a fost foarte puțin de ordin politic cu tot ce conține această activitate - politica - rareori corectă, artă în mod obișnuit cu faimă sau fără faimă în scop de a conduce forța statului organizat pe linia progresului, sau în cele mai multe cazuri cult al violenții și al minciunii cu gând de a întoarce omenirea spre începuturile barbariei sau la legea junglei, cum apare ea astăzi. Misiunea Căpitanului însă s'a înscris în cartea veșniciei pentru biruință în spirit prin acțiunea asupra sufletului uman. Această misiune o definește Puiu Gârcineanu, cel dintâi, relevându-i calitățile într'o formă excepțional de frumoasă, fiind inspirat la vederea și înțelegerea acestui om unic de mare, de întreg și de perfect.

Plecând dela premisa că Legiunea Arhanghelul Mihail, așa cum a fost concepută și definită, nu va avea sfârșit, deoarece nu este un partid politic cu viață limitată, nici o mișcare cu reflexe prelungite, ci precum spune proiectul de statut dela 1August 1927, ea "este școală a Dreptății și în acelaș timp a Energiei care s'o întroneze" pentru toți românii și creștinii, cari păstrează credința nebiruită că " întunerecul mișeliei din lume nu poate fi alungat prin alt întunerec ci numai prin lumina pe care o aduce sufletul viteazului plin de caracter și de onoare". (P.L. pag. 281)

Vasile Iasinschi

29 - 30 Noembrie 1968